

Spoleczne i polityczne konsekwencje nierówności przestrzennych: studium przypadku Europy Środkowo-Wschodniej

Termin: 2022-12-05 - 2025-12-05

Kierownik: [Jerzy Bański](#)

Wykonawcy: [Jerzy Bański](#), [Michał Konopski](#), [Mariusz Kowalski](#)

Akronim: WEAVE-UNISONO

Partner wiodący: Johann Heinrich von Thünen Institute Federal Research Institute for Rural Areas

Partner zagraniczny: Institute of Sociology of the Czech Academy of Sciences

Instytucja zamawiająca: NCN

Numer projektu: 2021/03/Y/HS4/00217

Projekt ten stanowi wkład do aktualnej debaty politycznej i naukowej na temat społecznych i politycznych konsekwencji nierówności przestrzennych. Rosnące nierówności międzyregionalne w krajach UE zostały opisane jako ryzyko dla spójności społecznej, powstawania różnych ruchów społecznych i politycznych oraz źródło postrzeganej niesprawiedliwości i marginalizacji. W debacie na temat "zemsty miejsc, które nie mają znaczenia" argumentuje się, że nierówności przestrzenne w obrębie państw prowadzą do powszechnego niezadowolenia mieszkańców regionów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, którzy czują się "pozostawieni w tyle" przez zachodzące zmiany gospodarcze i zaniedbywani przez rządy centralne. Powstanie (prawicowych) partii i ruchów populistycznych jest postrzegane jako konsekwencja tego "poczucia bycia pozostawionym w tyle" w regionach zapóźnionych, a zatem zakłada się istnienie "geografii niezadowolenia".

Do tej pory debata na temat geografii niezadowolenia opierała się głównie na sytuacji w Europie Zachodniej i Stanach Zjednoczonych. Jednak w porównaniu z Europą Środkowo-Wschodnią, społeczno-przestrzenne okoliczności powstania populizmu są zupełnie inne. Podczas gdy w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej ekonomiczny, demograficzny i infrastrukturalny upadek regionów pozostawionych w tyle został przypisany postindustrializacji, zmianom technologicznym i globalizacji, nierówności przestrzenne w Europie Środkowo-Wschodniej ukształtowały się w innym kontekście. Nierówne przestrzenne efekty transformacji postsocjalistycznej, emigracja, napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych, niskopłatne miejsca pracy i ubóstwo w rolnictwie należą do koncepcji wyjaśniających istniejące wzorce

nierówności przestrzennych i ich konsekwencje w Europie Środkowo-Wschodniej. W związku z tym uważamy, że skupienie się na Europie Środkowo-Wschodniej, do której zaliczamy kraje Europy Środkowej, które doświadczyły transformacji postkomunistycznej, oraz byłe Niemcy Wschodnie, jest obiecującym obszarem, w którym można wnieść spostrzeżenia dotyczące populizmu w kontekście nierówności przestrzennych.

W tym projekcie (1) podejmujemy szczegółowe empiryczne spojrzenie na ważne argumenty debaty na temat geografii niezadowolenia. W szczególności badamy, w jaki sposób nierówności międzyregionalne przyczyniają się do nierówności społeczno-ekonomicznych na poziomie indywidualnym, w jaki sposób odzwierciedlają się w subiektywnym postrzeganiu perspektyw indywidualnych i wspólnotowych oraz poczuciu bycia pozostawionym w tyle, a także w jaki sposób efekty regionalne przejawiają się w opiniach politycznych i zachowaniach wyborczych; (2) przeprowadzamy międzynarodowe porównanie zagadnienia, co pozwoli nam wyjść poza badania pojedynczych krajów i dostarczyć bardziej zniuansowaną analizę; (3) koncentrujemy się na trzech krajach Europy Środkowo-Wschodniej, w których w ostatnich latach wzrosły nierówności regionalne i gdzie populizm odgrywa ważną rolę na arenie politycznej; (4) stosujemy mieszane (ilościowo-jakościowe) podejście do zagadnienia, aby zarówno zidentyfikować wymierne efekty nierówności przestrzennych, jak i zrozumieć postrzeganie i perspektywy osób mieszkających w miejscach "pozostawionych w tyle".